

Προβλήματα ομιλίας στην παιδική ηλικία

Το μικρό μας δεν μιλάει όπως τα άλλα παιδιά της ηλικίας του. Τι μπορεί να συμβαίνει;

Το κοινωνικό περιβάλλον, οι συνθήκες ζωής, και οι παραδόσεις επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά τη γλωσσική εξέλιξη ενός παιδιού. Αναμένουμε ότι ο λόγος ενός παιδιού 5 ετών θα είναι μια μικρογραφία του λόγου των ενηλίκων. Ωστόσο υπάρχουν διαφορές ως προς την ηλικία έναρξης και ανάπτυξης της ομιλίας. Κάποια παιδιά καθυστερούν να μιλήσουν και επικοινωνούν με χειρονομίες που συνοδεύονται από ήχους. Ενώ κάποια άλλα κατανοούν τον προφορικό λόγο αλλά δυσκολεύονται κατά την εκφορά του. Ήπιες μορφές φωνολογικής διαταραχής και διαταραχών λόγου σε παιδιά προσχολικής ηλικίας είναι συνήθεις και θεωρούνται φυσιολογικές αποκλίσεις. Όταν όμως υπερβαίνουν τις φυσιολογικές αποκλίσεις τότε είναι απαραίτητη η έγκαιρη διάγνωση με σκοπό την ειδική παρέμβαση και αντιμετώπιση των δυσκολιών.

Σε τι θα βοηθήσει η αξιολόγηση από ένα λογοθεραπευτή; Μήπως να περιμένω να "λυθεί" η γλώσσα του;

Παρότι το κάθε παιδί έχει το δικό του ρυθμό ανάπτυξης δεν πρέπει να επικρατεί η άποψη ότι είναι ανώριμο και μικρό και μεγαλώνοντας «θα μιλήσει» και «θα τα πει σωστά». Αν υπάρχει η υποψία για κάποια απόκλιση ή διαταραχή στην ομιλία του, η έγκαιρη διάγνωση είναι σημαντική για την αντιμετώπιση των δυσκολιών. Αντίθετα μπορεί η απώλεια πολύτιμου χρόνου να οδηγήσει σε δευτερογενή προβλήματα όπως:

- Χαμηλή αυτοεκτίμηση,
- Προβλήματα συμπεριφοράς,
- Μειωμένη κοινωνικότητα και φόβο για έκφραση και επικοινωνία,
- Μαθησιακές δυσκολίες

Ο λογοθεραπευτής ο οποίος θα αξιολογήσει την ομιλία καθώς και την γενικότερη συμπεριφορά του παιδιού θα δώσει απαντήσεις σε πολλά ερωτήματα σχετικά με την ανάπτυξη του λόγου/ομιλίας του και θα προσδιορίσει το επίπεδο το οποίο αυτή βρίσκεται σύμφωνα με την ηλικία του. Εάν ακολουθεί, δηλαδή, φυσιολογικούς ρυθμούς ή παρατηρούνται αποκλίσεις.

Παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη της ομιλίας

Οι παράγοντες οι οποίοι μπορούν να επηρεάσουν την ανάπτυξη της ομιλίας ενός μικρού παιδιού είναι ποικίλοι και μπορεί να κυμαίνονται τόσο από παράγοντες πριν από την γέννηση(περίοδος εγκυμοσύνης) όσο και μετά τον

ΤΟΚΕΤΟ.

Πιο συγκεκριμένα

- Η κατανάλωση αλκοόλ, η κακή διατροφή και ο διαβήτης κατά την περίοδο της εγκυμοσύνης καθώς και η πρόωρη γέννηση μπορεί να επηρεάζουν την ανάπτυξη της ομιλίας του παιδιού.
- Η συναισθηματική κατάσταση ενός παιδιού, η ασφάλεια και η εμπιστοσύνη που του παρέχει το περιβάλλον του, καθώς και η έκθεσή του σε ποικίλα ερεθίσματα (έλλειψη διέγερσης) μπορεί να μοιάζουν απρόβλεπτοι παράγοντες ωστόσο επηρεάζουν την ανάπτυξη της ομιλίας.
- Η κληρονομικότητα
- Η σειρά γέννησης (τα πρωτότοκα συνήθως μιλάνε νωρίτερα), καθώς και το φύλο (τα κορίτσια αναπτύσσουν πιο γρήγορα την ομιλία από τα αγόρια) αποτελούν ενοχοποιητικούς παράγοντες για τις διαταραχές ομιλίας και λόγου.

- Η διγλωσσία επίσης μπορεί επίσης να επιβραδύνει την ανάπτυξη της ομιλίας. Το παιδί δέχεται ερεθίσματα ταυτόχρονα από διαφορετικά γλωσσικά συστήματα και προσπαθεί να εδραιώσει τα φωνολογικά πρότυπα δύο συστημάτων. Τα παιδιά αναπτύσσουν την ομιλία μέσω της μίμησης.
- Οι συχνές ωτίτιδες κατά την διάρκεια της ακουστικής διάκρισης των φωνημάτων δημιουργούν προβλήματα κατά την πρόσληψη άρα και κατά την παραγωγή των φωνημάτων. Φωνήματα με κοινά χαρακτηριστικά όπως ο τόπος και τρόπος άρθρωσής τους συγχέονται και αντικαθιστώνται(β-φ, δ-θ, π-μ-μπ, κ-γ-χ, σ-ζ).
- Διαταραχές στην όραση μπορεί να επηρεάσουν την γλωσσική ανάπτυξη.
- Πολύ συχνά τα δίδυμα παρουσιάζουν γλωσσικές διαταραχές. Λόγω του ότι αναπτύσσονται μαζί δεν βοηθάει το ένα το άλλο κατά την εξέλιξη της ομιλίας τους.

Τα πρόσωπα που μπορούν να παίξουν καθοριστικό ρόλο στην διασφάλιση της ομαλής γλωσσικής εξέλιξης του παιδιού είναι οι γονείς. Περνούν τον περισσότερο χρόνο της ημέρας μαζί με το παιδί και αποτελούν τα σημαντικότερα πρότυπα ανάπτυξης της επικοινωνίας του. Η εξέλιξη της γλωσσικής ικανότητας του παιδιού κατά το μεγαλύτερο ποσοστό εξαρτάται από την καλλιέργειά της.

Απλές καθημερινές συμβουλές για την ανάπτυξη της ομιλίας:

Στόχος μας είναι η μίμηση από μέρους του παιδιού των ήχων της ομιλίας.

- Να χρωματίζετε τη φωνή σας και να τη συνοδεύετε με γκριμάτσες για να προσελκύσετε το ενδιαφέρον και την προσοχή του.

- Ø Προτιμήστε δραστηριότητες με ήχους (μίμηση ζώων, φωνητικά παιχνίδια ,γέλιο).
- Ø Συνδυάστε απλές καθημερινές κινήσεις με λέξεις.
- Ø Μην κάνετε σιωπηλές κινήσεις χωρίς να συνοδεύονται από ομιλία (διαδικασία ντυσίματος, μπάνιου, ταΐσματος).
- Ø Ονομάστε φαγητά, ρούχα και τα οικεία αντικείμενα. Θα μάθει πιο γρήγορα τις λέξεις.
- Ø Κάντε ερωτήσεις, με παύση σα να περιμένετε απάντηση. Κάντε συζήτηση και διάλογο.
- Ø Χρησιμοποιείτε απλό λεξιλόγιο, αποφύγετε μεγάλες προτάσεις με αντωνυμίες.
- Ø Χρησιμοποιείτε ενεστώτα, είναι πιο εύκολος από το παρελθόν και το μέλλον.
- Ø Μην το παρατηρείτε για τη λάθος άρθρωση των λέξεων αλλά ξαναπειτέ τη λέξη αμέσως ήρεμα και καθαρά
- Ø Μη μιλάτε με μωρουδιακή ομιλία γιατί δε θα μάθει να μιλάει σωστά από την αρχή
- Ø Τονίζεται την αυτοπεποίθηση του, του μαθαίνετε τις τεχνικές της μίμησης για να μιμηθεί την ομιλία σας
- Ø Τραγουδήστε μαζί του με συνοδεία κινήσεων (χορός, χειροκρότημα, χοροπηδητό)
- Ø Δώστε έμφαση στη μίμηση. Μέσω της μίμησης αυξάνει τον αριθμό των ήχων που παράγει.
- Ø Μιλάτε αργά, καθαρά με έντονες κινήσεις στόματος προκειμένου να τις αντιλαμβάνεται
- Ø Εστιάστε σε ομάδες λέξεων, δείξτε αντικείμενα, πράξεις και μέλη σώματος διατηρείστε βλεμματική επαφή όταν σας μιλάει και περιμένετε μέχρι να τελειώσει.
- Ø Δώστε του απλές εντολές και οδηγίες
- Ø Ενθαρρύνετέ το να κόψει την πιπίλα και το μπιμπερό
- Ø Πραγματοποιείτε όσο πιο συχνά μπορείτε βόλτες και εκδρομές για την πρόσληψη ερεθισμάτων. Η επαφή με άλλα παιδιά συμβάλει στην ανάπτυξη της ομιλίας του.

∅ Ανάψτε το ραδιόφωνο(όχι την τηλεόραση) και τραβήξτε την προσοχή του με ήχους(μουσική, ανθρώπινες φωνές, συσκευές σπιτιού)

∅ Περιγράψτε καθημερινές ρουτίνες με απλές φράσεις

∅ Περιορίστε τη μη λεκτική επικοινωνία (χρήση νοημάτων) και ενισχύστε τη λεκτική

∅ Ενθαρρύνετε την έκφρασή του διηγηθείτε ιστορίες και καθημερινά γεγονότα με απλό τρόπο ώστε να καταλάβει πως οι λέξεις συνθέτουν φράσεις και προτάσεις

∅ Απομακρύνετε άλλες πηγές ήχου τηλεόραση, ραδιόφωνο όταν του μιλάτε

∅ Επαινέστε κάθε προσπάθεια έκφρασης και με τον τόνο της φωνής σας και την έκφραση τονώστε την αυτοπεποίθησή του

∅ Δώστε του οδηγίες και βάλτε το να μεταφέρει μηνύματα σε άλλους μέσα στο σπίτι

∅ Μην ασκείτε έντονη κριτική αλλά διορθώνεται δίνοντας με την επανάληψη της λέξεις τον σωστό τύπο

∅ Επεκτείνετε τις γνώσεις, τις εμπειρίες του και βοηθήστε το να εκφράσει τα συναισθήματά του

∅ Αρχίστε να του μαθαίνετε έννοιες, χρώματα, χρησιμοποιείστε αντωνυμίες

∅ Δώστε του ευκαιρίες να εξασκηθεί και να χρησιμοποιήσει τις καινούργιες λέξεις που έμαθε.

Όλα τα παραπάνω είναι μικρές συμβουλές που μπορεί να βοηθήσουν στην ανάπτυξη της ομιλίας ενός παιδιού.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε όμως ότι κάθε παιδί έχει τους δικούς ρυθμούς και τον δικό του χρόνο αναμονής και παραμονής σε κάθε αναπτυξιακό στάδιο.

Χρήσιμη είναι η αξιολόγηση του παιδιού από λογοθεραπευτή εφόσον διαπιστωθούν:

- Δυσκολίες του παιδιού που να αφορούν την **επικοινωνία** και πιο συγκεκριμένα την **παραγωγή** καθώς και την **κατανόηση του λόγου**.
- Η **ομιλία** του παιδιού είναι **ακατάληπτη** σε τρίτα άτομα και μόνο άτομα που περνούν τις περισσότερες ώρες τις ημέρας μαζί του είναι σε θέση να κατανοήσουν τι ακριβώς θέλει να πει

- Η δυσκολία του παιδιού στην έκφραση φαίνεται να ενοχλεί το ίδιο και να του προκαλεί δυσάρεστα αισθήματα(ντροπή, φόβο, άγχος, αίσθημα μειονεξίας και κατωτερότητας)